

Ett land i konkurs – det här händer

Experterna är överens.

Grekland går i konkurs.

– Det kommer vara en lång och smärtsam väg tillbaka, säger Harry Flam, professor i internationell ekonomi vid Stockholms universitet.

Tillsammans med ett par kollegor förklarar han vad som händer vid en nationell bankrutt.

Vad krävs för att ett land ska gå i konkurs?

– Det finns ingen konkurslagstiftning för länder och inget reglerat konkursförfarande som det gör med företag. Men innebörden är att man inte klarar av att betala ränta och amorteringar på de lån som man har, säger Lars Calmfors, professor i internationell ekonomi vid Stockholms universitet.

Kommer Grekland gå i konkurs?

– Det kommer att bli en konkurs för Grekland. Man förklarar att man inte klarar av det här. Då kommer fordringsägarna skriva ner sina lån, med upp till 50 procent. Det är ungefär vad som krävs för att Grekland ska klara det här, säger Harry Flam.

– Det är ett ord som egentligen inte existerar när det gäller länder. Men däremot kan man bli insolvent och inte kunna betala räntor och amorteringar, och det finns fler exempel på. Det är klart att det är möjligt, säger Hubert Fromlet, professor i internationell ekonomi vid Internationella handelshögskolan i Jönköping och Linnéuniversitetet i Kalmar.

– Man benämner samma sak på olika sätt: konkurs, statsbankrutt, skuldnedskrivning eller omstrukturering. De kommer att tvingas till det förr eller senare, eftersom deras skuld är 160 procent av BNP - mer än dubbelt så mycket som Sverige hade i statsskuld när vi gjorde vår anpassning på 1990-talet. Frågan är snarare vilken tidpunkt det kommer att ske. Det EU gör nu är att skjuta upp det, säger Lars Calmfors.

Varför skjuter man då upp konkursen?

– När Grekland inte klarar av att betala sina lån, minskar värdet på de fordringar som olika banker, finansinstitut och hushåll har på grekiska staten, inte mycket värda. Ett antal grekiska banker skulle inte klara sig, eftersom de har stora innehav av grekiska statspapper. Dessutom drabbas tyska och franska banker hårt, eftersom även de gett lån. Även den europeiska centralbanken, ECB, har köpt grekiska statspapper för att hålla nere räntorna. För Greklands

del skulle det bli omöjligt att låna. Frågan är hur stor smäll privata långgivare tar i den här situationen. Det EU gör är att ersätta privata lån med stödlån från andra EU-länder, vilket innebär att det i slutändan blir skattebetalare i de länderna som får stå för en stor del av kostanderna. Man fördelar alltså om vilka som tar förlusten. Fördelen med att skjuta upp konkursen är att minska risken för finansiell kris nu. Nackdelen är att eurosamarbetet får sig en rejäl törn - det kan gälla EU-samarbetet i vidare mening också, när de europeiska skattebetalarna inser hur stor del av kakan de får betala, säger Lars Calmfors.

Varför går Grekland i konkurs?

– I Grekland förfaller tidigare lån successivt, och grekerna har inte medel att själva betala tillbaka dem. De skulle behöva lån för det, men de har inte någon trovärdighet som låntagare och därför blir räntorna höga. Om de skulle tagit lån på 10-åriga obligationer på två års sikt i slutet av förra veckan, skulle de ha fått betala en ränta på nära 30 procent - det är räntor som ingen har råd att betala mer än ytterst tillfälligt. Men det här är inget tillfälligt problem, säger Lars Calmfors.

– Grekland har haft för stora underskott, redan före den finansiella krisen 2007, som maskerats med falsk bokföring av regeringen. Man har på olika sätt dolt underskotten. Ett exempel är att man genomfört finansiella transaktioner så att man fått in intäkter från flygplatsen i Aten i förskott, för att täcka upp det årets underskott - till priset att man ökat på följande års underskott. Det har handlat om att hålla sig kvar vid makten. Man har en kultur där det gäller att hålla folk nöjda. Bland annat har man anställt politiska anhängare i offentliga sektorn. Det har fungerat som en betalning för politiska tjänster. Det har hänt att de "anställda" inte ens varit på jobbet. Dessutom har man låtit höja lönerna i offentliga sektorn. Det handlar om röstköp helt enkelt, säger Harry Flam.

När konkursen kommer - vad händer då?

– Då uppstår stora kapitalförluster någonstans i systemet. Det kommer i praktiken bli omöjligt för Grekland att fortsätta låna upp. Det betyder att man måste anpassa de löpande utgifterna - exklusive de räntor man slipper betala - efter de skatteintäkter man har, säger Lars Calmfors.

– Först måste landet prata med och göra överenskommelser med långgivarna. Det är då man kan säga att landet har gått i konkurs. Ett företag kan man likvidera - man styckar upp tillgångarna och delar upp det som återstår mellan fordringsägarna. Det kan man inte göra i ett land, utan där blir det förhandlingar mellan landet och fordringsägarna som försöker få ut så mycket som möjligt. Det kan ta många år för Grekland att komma på banan igen. Det blir en lång och smärtsam återgång till det normala. Med smärtsam så menar jag hög arbetslöshet och inkomstsänkningar, säger Harry Flam.

– Då måste man hitta en rekonstruktion och skuldreducering. Man kan sträcka på löptider, förlänga låntider och sänka räntorna. Sedan behöver de nödlån, och det får man. Man låter inte ett land som Grekland falla, säger Hubert Fromlet.

Vem tar beslutet om en konkurs?

– Det är ingen som tar det i och med att det inte finns något konkursförfarande för ett land. Det sker genom att ett land inte kan betala sina lån, och deklarerar det. Eller så gör man en

mer eller mindre frivillig överenskommelse med långivarna, för att långivarna eventuellt ska kunna få tillbaka en del av lånet, säger Lars Calmfors.

Vilka exempel finns på länder som gått i konkurs?

– Argentina 2001 är ett exempel. Ryssland på 1990-talet. Grekland har tidigare varit i "konkurs" halva sin tid sedan de blev självständiga 1832, framför allt på 1800-talet och tidigt 1900-tal. Det är alltså inget ovanligt för Grekland ur ett historiskt perspektiv, säger Lars Calmfors.

Varför har man inte lärt sig av historien?

– Det är frestande för politiker ur ett kort perspektiv att slösa med statsutgifter men inte betala med skattehöjningar. Nu är det inte bara Grekland som har problem, även om man har det värre än många andra. Sedan 1970-1995 ökade nästan alla ekonomiskt utvecklade länder sin skuldsättning, inklusive Sveriges. I Sverige kulminerade det med en statsfinansiell kris i början av 1990-talet. Det ledde till långtgående reformer som innebar ett nytt finanspolitiskt ramverk med ett antal regler för att förhindra att det skulle hindra igen. Det har man försökt även i EU, med stabilitetspakten - som innebär att budgetunderskotten ska vara under 3 procent av BNP, och statskulden högst 60 procent av BNP - men det är regler som Grekland brutit mot under ett stort antal år, säger Lars Calmfors.

Hur ser det ut för Island nu?

– Island på rätt väg, de sköter sina betalningar, men för Portugal ser det värre ut. Där finns risk för konkurs, säger Harry Flam.

– Lite annorlunda. Problemet var inte de officiella finanserna utan att bankerna expanderade våldsamt, lånade upp i andra länder och lånade ut till fastigheter och bostäder i andra länder, som tappade i värde under finanskrisen. Island är mer som Irland, som hade välskötta officiella finanser men banker som inte skötte sig. Staten tvingades in och rädda bankerna och tvingades ta på sig deras skuld, säger Lars Calmfors.

Men blir konsekvenserna desamma som för Grekland?

– Delvis desamma. När väl offentliga sektorn sitter där med skulderna är det ett jätteproblem. Men Island är på väg ur det hela - det har haft lättare eftersom de kunnat låta valutan falla, vilket har underlättat för exporten. Och möjligheterna för Irland och Spanien är betydligt större. Deras statsskulder är inte alls så stora som Greklands och de har genomfört en del stora reformer, säger Lars Calmfors.

Hur har euron påverkats av krisen?

– Euron har sjunkit lite i värde, men inte extremt mycket. Om euron sjunker behöver det inte vara negativt för andra länder. Tyska exporten blir exempelvis mycket mer konkurrenskraftig. Förluster kommer snarare av om länderna har direkta lån till Grekland, säger Lars Calmfors.

Hade Grekland klarat sig bättre om de haft en egen valuta?

– Ja det skulle hjälpa till, som det gjorde i Sverige. Vår valuta föll och det gav ekonomin en skjuts framåt. Samtidigt, om de skulle lämna euron så skulle det bli en oerhört stökig process. Alla skulder skulle behöva göras om till den inhemska valutan. Alla greker skulle ta ut sina besparingar från bankerna. Det skulle bli ungefär det kaos som uppstod i Argentina - man skulle behöva frysa folks konton. Att byta valuta eller låta den falla i värde är ett annat sätt att inte betala sina skulder. Man sänker skuldernas realvärde genom inflation. Kort sagt finns inga bra lösningar på den här situationen. Om man satt sig i den här situationen som Grekland gjort, finns egentligen bara dåliga lösningar, säger Lars Calmfors.

Tjänar svenskarna på att stå utanför eurosamarbetet nu?

– Svårt att säga. Det skulle föra in på för- och nackdelar med en monetär union. Men när det gäller den här krisen skulle jag vilja påstå att det varken är en för- eller nackdel att Sverige inte är med. I början av finanskrisen fick vi en depressierad, lägre värderad, krona, vilket satt fart på vår export. Men nu är kronan lite starkare till följd av krisen i Grekland och det är ju en nackdel, för då blir våra exportvaror dyrare, säger Harry Flam.

[Lisa Röstlund](#)